

Οι αντιλήψεις - θέσεις των εκπαιδευτικών για την ειδική εκπαίδευση όπως αυτή προσφέρεται σήμερα στα συνηθισμένα σχολεία : πραγματικότητα, δυνατότητες, εμπόδια και προοπτικές

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Βασικός σκοπός της μικροέρευνας ήταν η διερεύνηση των αντιλήψεων-θέσεων των εκπαιδευτικών για την ειδική εκπαίδευση ,όπως αυτή προσφέρεται σήμερα στα συνηθισμένα σχολεία. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού χορηγήθηκε ένα ερωτηματολόγιο στο σύνολο των εκπαιδευτικών Δημοτικού Σχολείου της Σάμου.

Α΄ΜΕΡΟΣ

1.ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Η εκπαίδευση των παιδιών με αναπηρία είναι δυνατό να καταστεί πιο κατανοητή αν εξετάσουμε το θεσμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο εντάσσεται. Έχει ιδιαίτερη αξία να εξεταστεί μέσα από ποιες πολιτικές , κοινωνικές και εκπαιδευτικές ζυμώσεις και ανακατατάξεις αυτό διαμορφώθηκε ακολουθώντας το πρότυπο όλων των οργανωμένων και πολιτισμένων κοινωνιών. Η υποχρέωση της πολιτείας να παρέχει εκπαίδευση στα άτομα με αναπηρία δεν ήταν από την αρχή κεκτημένο δικαίωμα αλλά κινούνταν αποσπασματικά και μεμονωμένα στην πλειονότητα των περιπτώσεων στο επίπεδο της φιλανθρωπίας. Η πορεία της ειδικής αγωγής στην Ελλάδα μετρά μόλις λίγες δεκαετίες καθώς μέχρι και το 1950 καθώς στον τομέα αυτό η απουσία του κρατικού τομέα είναι παντελής.

Ωστόσο κατά τη διάρκεια του 20ου αι. η διαφορετικότητα άρχισε να γίνεται αποδεκτή στην κοινωνική συνείδηση και να αίρονται οι προκαταλήψεις του παρελθόντος. Έτσι, σταδιακά αναπροσαρμόστηκε ο χώρος της ειδικής αγωγής προς την κατεύθυνση της ένταξης. Βέβαια η μετάβαση από το ειδικό σχολείο στα σχολεία της ένταξης δεν έγινε χωρίς επικρίσεις και αντιδράσεις με κύριο επιχείρημα την αποτελεσματικότητά του(Γενά , 1997).

Όμως η ένταξη δεν εξασφάλισε μια πιο συμμετοχική εκπαίδευση όλων των μαθητών με ειδικές ανάγκες. Έτσι εμφανίστηκε μια νέα τάση, η συνεκπαίδευση. Το καινούριο σχολείο που λειτουργεί με τις αρχές της συνεκπαίδευσης αντιμετωπίζει όλα τα παιδιά ως ισότιμα μέλη. Μετέχουν στο ίδιο σχολείο ανεξαιρέτως όλα τα παιδιά της γειτονιάς και το πρόγραμμα διδασκαλίας προσαρμόζεται στις ανάγκες του μαθητή και όχι το αντίθετο. Η σωστή εφαρμογή της συνεκπαίδευσης, όμως, εξαρτάται από πολλούς παράγοντες. Ένας από τους παράγοντες, ίσως και ο πιο σημαντικός, είναι οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι αντιλήψεις και οι στάσεις των εκπαιδευτικών απέναντι σε ζητήματα όπως η φύση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών , οι προτεραιότητες της καθημερινής διδασκαλίας και οι επιστημονικές και επαγγελματικές υποχρεώσεις τους, συχνά προστίθενται ως εμπόδια στην προσπάθεια υποστήριξης παιδιών με Ε.Ε.Α. ή Π.Σ. μέσα στη γενική τάξη, αφού οδηγούν τους εκπαιδευτικούς στη διαμόρφωση της άποψης ότι η υλοποίηση τέτοιων προγραμμάτων ξεπερνά τα όρια του ρόλου τους (Eckert & Arbolino, 2005. Gately & Hammer, 2005).

2.ΣΚΟΠΟΣ-ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Όπως έχει διαφανεί ο σκοπός της μικροέρευνας συνίσταται στη διερεύνηση των αντιλήψεων-θέσεων των εκπαιδευτικών για την ειδική εκπαίδευση ,όπως αυτή προσφέρεται σήμερα στα συνηθισμένα σχολεία.

Ειδικότερα επιδιώκεται η απάντηση και των πιο κάτω ερωτημάτων:

1. Είναι οι εκπαιδευτικοί ικανοποιημένοι από την πραγματικότητα της Ειδικής Εκπαίδευσης έτσι όπως έχει διαμορφωθεί στις μέρες μας στο ελληνικό σχολείο γενικής αγωγής;
2. Θεωρούν οι εκπαιδευτικοί ότι υπάρχουν δυνατότητες βελτίωσης της ποιότητας της Ειδικής Εκπαίδευσης ,που προσφέρεται σήμερα στα ελληνικά σχολεία;
3. Θεωρούν ότι υπάρχουν εμπόδια στο έργο των εκπαιδευτικών όσον αφορά στην παροχή Ειδικής Εκπαίδευσης;
4. Μπορεί ο εκπαιδευτικός να νικά τα σχετικά με την προσφορά Ειδικής Εκπαίδευσης εμπόδια που του παρουσιάζονται κατά τη διάρκεια της εποχής μας ;
5. Βλέπουν οι εκπαιδευτικοί να υπάρχουν προοπτικές στο χώρο της Ειδικής Εκπαίδευσης ακόμα και στη δύσκολη συγκυρία που βιώνουμε;

Β΄ΜΕΡΟΣ

3.ΜΕΘΟΔΟΣ

Δείγμα

Το δείγμα της μικροέρευνας περιελάμβανε 20 εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης διάφορων ειδικοτήτων οι οποίοι εργάζονται σε Δημοτικό Σχολείο της Σάμου είτε μόνιμα, είτε για το παρόν σχολικό έτος (στο συγκεκριμένο σχολείο εργάστηκε η γράφουσα ως αναπληρώτρια εκπαιδευτικός παράλληλης στήριξης κατά το σχολικό έτος 2010-2011).

Αναλυτικότερα το δείγμα της εργασίας περιελάμβανε 8 δασκάλους γενικής αγωγής, 3 δασκάλους ειδικής αγωγής (2 υπεύθυνους στα 2 τμήματα ένταξης που λειτουργούν στο σχολείο και 1 δάσκαλο που παρέχει παράλληλη στήριξη) ,2 εκπαιδευτικούς φυσικής αγωγής, 2 αγγλικής φιλολογίας, 1 γαλλικής φιλολογίας, 1 γερμανικής φιλολογίας, 1 καλλιτεχνικών, 1 πληροφορικής και 1 μουσικής.

Μέσα και διαδικασίες συλλογής δεδομένων

Για τη διεκπεραίωση της μικροέρευνας χορηγήθηκε στους εκπαιδευτικούς ερωτηματολόγιο 5 ερωτήσεων κλειστού τύπου. Οι προτεινόμενες απαντήσεις ήταν τρεις (ναι , όχι , δε γνωρίζω-δεν απαντώ).

Η χρονική διάρκεια συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου ήταν κατά μέσο όρο 15 λεπτά. Αξίζει να σημειωθεί ότι το ερωτηματολόγιο απαντήθηκε από το σύνολο των εκπαιδευτικών του σχολείου, δεν παρατηρήθηκαν περιπτώσεις άρνησης

συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου και κανένας εκπαιδευτικός δεν επέλεξε να μην απαντήσει σε κάποια ερώτηση (επιλογή «δε γνωρίζω-δεν απαντώ»).

Η έρευνα ξεκίνησε με την αποστολή του ερωτηματολογίου και συνοδευτικής επιστολής (Cohen, L., Manion, L., 1994) στο διευθυντή και την υποδιευθύντρια του σχολείου , στην οποία ζητήθηκε η άδεια για τη διενέργεια της μικροέρευνας και στην οποία έγινε αναφορά στο λόγο της διενέργειας της μικροέρευνας και στο σκοπό της. Ακολούθησε συμπληρωματική επιστολή απευθυνόμενη στο σύνολο των εκπαιδευτικών του σχολείου η οποία τους πληροφορούσε πλήρως για το θέμα.

Κατόπιν, ακολούθησε η διαπροσωπική επαφή της γράφουσας με τους εκπαιδευτικούς του σχολείου η οποία έγινε σε κλίμα εμπιστοσύνης και καλής συνεργασίας.

Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου έγινε κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων του σχολικού προγράμματος.

Στην πρώτη ερώτηση οι εκπαιδευτικοί ρωτήθηκαν αν είναι ικανοποιημένοι από την πραγματικότητα της Ειδικής Εκπαίδευσης έτσι όπως έχει διαμορφωθεί στις μέρες μας στο ελληνικό σχολείο γενικής αγωγής. Ρωτήθηκαν δηλαδή αν είναι υπέρ της συνεκπαίδευσης μαθητών που παρουσιάζουν ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και μαθητών που δεν παρουσιάζουν τέτοιες ή αν πιστεύουν ότι το γεγονός αυτό δημιουργεί προβλήματα στο έργο του εκπαιδευτικού της τάξης.

Στη δεύτερη ερώτηση ζητήθηκε η άποψη των εκπαιδευτικών για το αν υπάρχουν δυνατότητες βελτίωσης της ποιότητας της Ειδικής Εκπαίδευσης ,που προσφέρεται σήμερα στα ελληνικά σχολεία. Ποιο συγκεκριμένα, ρωτήθηκαν αν θεωρούν ότι η παροχή επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών σε θέματα ειδικής αγωγής μπορεί να συμβάλλει στην βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Στην τρίτη ερώτηση οι εκπαιδευτικοί κλήθηκαν να απαντήσουν στο ερώτημα αν θεωρούν ότι υπάρχουν εμπόδια στο έργο των εκπαιδευτικών όσον αφορά στην παροχή Ειδικής Εκπαίδευσης. Η ερώτηση προσανατολίστηκε στην παροχή από το κράτος των κατάλληλων μέσων και υλικών διδασκαλίας για την Ειδική Αγωγή. Με άλλα λόγια οι εκπαιδευτικοί ρωτήθηκαν αν τα μέσα και υλικά διδασκαλίας που παρέχει το κράτος για τον εξοπλισμό των τάξεων ένταξης, των ειδικών σχολείων κλπ είναι ανεπαρκή.

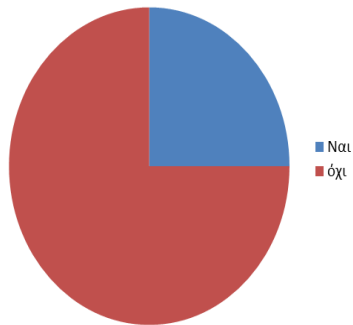
Η τέταρτη ερώτηση ήταν σχετική με το αν μπορεί ο εκπαιδευτικός να νικά τα σχετικά με την προσφορά Ειδικής Εκπαίδευσης εμπόδια που του παρουσιάζονται κατά τη διάρκεια της εποχής μας. Πιο συγκεκριμένα οι εκπαιδευτικοί ρωτήθηκαν αν θεωρούν ότι η ενημέρωση των γονέων σε θέματα Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης ή /και συνεκπαίδευσης μπορεί να βοηθήσει το έργο τους.

Στην πέμπτη ερώτηση ζητήθηκε η άποψη των εκπαιδευτικών σχετικά με τις προοπτικές στο χώρο της Ειδικής Εκπαίδευσης. Μπορεί η έμφαση στη συνεργασία των διαφόρων επιστημόνων που σχετίζονται με την ειδική εκπαίδευση (π.χ. δασκάλων, ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών, λογοθεραπευτών κλπ.) να δημιουργήσει προοπτικές ανάπτυξης της Ειδικής Αγωγής στην Ελλάδα;

4.ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΥΡΥΜΑΤΩΝ

Στα παρακάτω κυκλικά διαγράμματα φαίνεται το σύνολο των απαντήσεων που δόθηκαν σε κάθε ερώτηση ως ποσοστό επί τοις εκατό :

Ερώτηση 1

1:Ναι:25 %

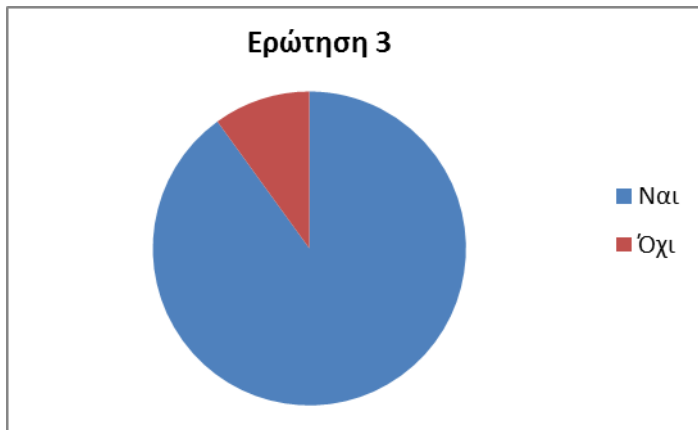
2:Όχι:75%

Ερώτησ

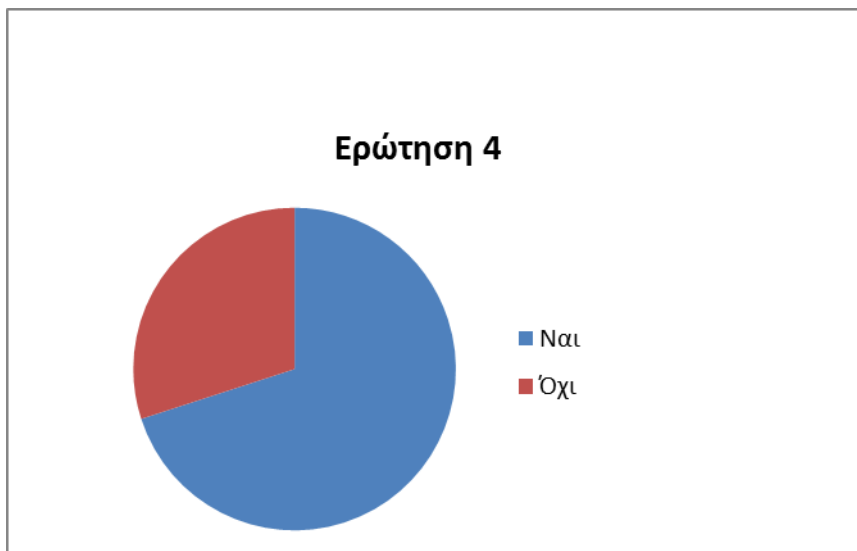
1:Ναι:80 %

2:Όχι:20%

1:Ναι:90 %

2:Όχι:10%

1:Ναι:70 %

2:Όχι:30%

1:Ναι:65 %

2:Όχι:35%

5.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα ευρήματα της μικροέρευνας αποδεικνύουν τα παρακάτω σχετικά με τις αντιλήψεις-θέσεις των εκπαιδευτικών για την ειδική εκπαίδευση ,όπως αυτή προσφέρεται σήμερα στα συνηθισμένα σχολεία:

Οι εκπαιδευτικοί δεν είναι ικανοποιημένοι από την πραγματικότητα της Ειδικής Εκπαίδευσης έτσι όπως έχει διαμορφωθεί στις μέρες μας στο ελληνικό σχολείο γενικής αγωγής. Είναι κατά της συνεκπαίδευσης, εφόσον θεωρούν ότι δυσχεραίνει το έργο τους. Το γεγονός αυτό δεν υποδηλώνει ότι οι εκπαιδευτικοί πιστεύουν ότι τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες δεν έχουν δικαίωμα στην εκπαίδευση , αλλά φανερώνει τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στην καθημερινή διδακτική πράξη.

Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι υπάρχουν δυνατότητες βελτίωσης της ποιότητας της Ειδικής Εκπαίδευσης ,που προσφέρεται σήμερα στα ελληνικά σχολεία. Η παροχή επιμόρφωσης σε θέματα ειδικής εκπαίδευσης παίζει σπουδαίο ρόλο προς την κατεύθυνση αυτή.

Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι υπάρχουν εμπόδια στο έργο τους όσον αφορά στην παροχή Ειδικής Εκπαίδευσης και ότι τα μέσα και υλικά διδασκαλίας που προσφέρει το κράτος είναι ακατάλληλα και ανεπαρκή.

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να νικά τα σχετικά με την προσφορά Ειδικής Εκπαίδευσης εμπόδια που του παρουσιάζονται κατά τη διάρκεια της εποχής μας. Η ενημέρωση των γονέων των μαθητών σε θέματα ειδικής αγωγής ή /και συνεκπαίδευσης θα βοηθούσε αποτελεσματικά.

Οι εκπαιδευτικοί βλέπουν να υπάρχουν προοπτικές στο χώρο της Ειδικής Εκπαίδευσης ακόμα και στη δύσκολη συγκυρία που βιώνουμε. Κι αυτό χάρη στη συνεργασία των διαφόρων επιστημόνων που σχετίζονται με την ειδική εκπαίδευση, η οποία αν επιτευχθεί θα έχει άριστα αποτελέσματα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Γενά, Α. (1997). Βασικές αρχές για το ξεκίνημα της συνεκπαίδευσης στην Ελλάδα. Ε. Τάφα (επιμ/μετ.), *Συνεκπαίδευση παιδιών με και χωρίς προβλήματα μάθησης και συμπεριφοράς*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σσ. 231-245.

Cohen, L., Manion, L., «Επισκοπήσεις», στο *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*, Αθήνα, Εκδόσεις Μεταίχμιο, 1994, σ.122-149.

Ξένη

Eckert, T. & Arbolino, L. (2005). The role of teacher perspectives in diagnostic and program evaluation decision making. In R. Brown-Chidsey (Ed), Assessment for intervention. A problem-solving approach (pp. 65-81). New York: The Guilford Press

Gately, S. & Hammer, C. (2005). An exploratory study of the preparation of secondary teachers to meet special education needs in the general classroom. *The Teacher Educator*, 40, 4, 238-256.

Αντωνία Κωσταρή